

Sammendrag:

Nyttekostnadsanalyse for utbedring av Melbu havn

Bakgrunn

Melbu tettsted i Hadsel kommune i Nordland har en havn som er utsatt for vind, havdønninger og sjødrag. Årsaken til dette er dels at havnebassenget er for grunt over store områder og dels at åpningen i moloen er plassert mot sørvest, noe som gjør den svært utsatt for vind og bølger fra denne fremherskende retningen.

På denne bakgrunn har Hadsel kommune og lokalt næringsliv ønsket å få oppgradert havna. Kystverket har utarbeidet en utbedringsplan i fire alternativer, og Transportøkonomisk institutt (TØI) har fått i oppdrag å utarbeide en nyttekostnadsanalyse for disse utbedringsalternativene.

Utbedringsalternativer

Det er relativt stort spenn mellom de fire alternativene med hensyn til omfang, fra beskjeden utdyping til utdyping av det meste av havnarealet og flytting av innseilingen. Feltnumrene i parentes refererer til kartskissene i vedlegget.

Alternativ 1 forutsetter utdyping av et mindre felt (felt 1) ned 7,0 meter. Kostnadene er beregnet til 3,3 mill kr.

Alternativ 2 er som det foregående, men forutsetter utdyping av et større område (felt 1 og felt 2) til 7,0 meter. Kostnadene er beregnet til 5,3 mill kr.

Alternativ 3 omfatter utdyping som alternativ 2 og i tillegg ny innseiling øst for Svinøy. Dette impliserer utskifting (flytting) av store deler av moloen, igjenfylling av gammel innseiling, ny innseiling i sør-øst med dybde 7,0 meter og ny vei til Svinøy. Kostnadene for dette alternativet er beregnet til 30,3 mill kr.

Alternativ 4 er som alternativ 3 med to tillegg. For det første vil innseilingen bli utdypet ned til 8,5 meter, delvis helt til 9,0 meter. For det andre vil et større felt midt i havna (felt 3) bli utdypet fra 7,0 til 8,5 meter. Dette alternativet er kostnadsberegnet til 40,3 mill kr.

Som oppsummering kan en si at alternativene 1 og 2 er tiltak kun for å bedre dybden i havna, mens alternativene 3 og 4 både bedrer dybden og flytter innseilingen.

Potensiale for nyttegevinster

Det er lagt vekt på en rekke momenter i beregninger av nytte og kostnader ved de ulike alternativene. Hovedvekten er lagt på momenter som lar seg tallfeste, men også momenter som må tillegges betydning selv om det er vanskelig å bestemme verdien i kroner, er tatt med. Ved slike beregninger er faren for dobbelttelling til stede, idet en kostnadsreduksjon kan tas ut på ulike måter.

Av de nedenfor beskrevne faktorene er de tre først nevnte ulike måter å ta ut redusert skaderisiko.

Mulighet for større fartøy. Ved utdyping gis det mulighet for større fartøyer å gå inn til Melbu havn. Dette kommer større fiskebåter tilgode. Dette vil også redusere flyttingskostnadene (rokkering) for de båtene som nå risikerer å gå på grunn ved fjære sjø. Melbu verft unngår også ekstra kostnader de nå har ved å måtte sende reparatører til andre steder, fordi store fartøy ikke kan gå inn til verftskaia. Kostnadsbespareningene gjelder alle alternativer, men er størst i alternativ 4 og noe lavere i alternativ 3.

Redusert uhellsrisiko. Det har vært bare mindre ulykker med skader på fartøyer og kaifront. Det var også en personskadeulykke for noen år siden. Det antas at skaderisikoen reduseres noe i alternativene 3 og 4.

Færre kanselleringer. Kansellering av oppsatte anløp eller avlysning av avtalt leveranse av fisk medfører ekstra kostnader på flere måter: Kostnadene som påløper, er hovedsakelig transportkostnader ved å transportere fisk og andre varer til Melbu med bil. En annen viktig faktor er kvalitetsforringelsen som leveranseforsinkelser medfører for fiskeråstoffet. I noen tilfeller er det ikke mulig å forhåndsdirigere leveranser. Både for fisk og andre varer kan det være snakk om ekstra arbeidskostnader i forbindelse med kanselleringer og omdirigeringer.

Redusert slitasje. Både på båter, fortøyinger og fast anlegg har det vært ekstraordinær slitasje i Melbu havn. Småbåthavna har hatt forsert slitasje på sitt anlegg på grunn av stor bevegelse i havna. Vi regner at dette vil kunne forbedres vesentlig kun i alternativene 3 og 4.

Potensiale for Melbu som vekstsenter. En havneutbedring vil kunne føre til positiv næringsutvikling i Melbu. Spesielt gjelder dette dersom det blir mulig å bygge ut østhavna. Dette vil legge til rette for nyetableringer i Storhaugenområdet.

Det er sannsynlig at havneutbedring/utbygging vil føre til vekst i næringslivet i Melbu. Det er imidlertid svært vanskelig å beregne størrelsen på denne veksten og om den eventuelt vil komme på bekostning av andre sentra i nærheten.

Miljøhensyn. Reduserte bølgebevegelser i havna vil redusere risikoen for oljeutslipp i havna. En slik ulykke ville få betydelige virkninger for naturen, livet i sjøen og næringslivet. Imidlertid er det ikke registrert slike ulykker i havna. Derfor er det vanskelig å tallfeste størrelsen på risikoen og dermed også potensiell risikoreduksjon.

De partene som etter dette antas å bli direkte og følbart berørt av en havneutbedring, er:

- Fiskeindustrien
- Fiskeflåten
- Godsflåten (Nor-Cargo)
- Melbu Verft
- Melbu Havn
- Småbåthavna
- Lokalt næringsliv (Steinsvik Hus) og befolkning

Nytte og kostnader

Alle nyttegevinster og kostnadskomponenter regnes sammen. Nytte og kostnad for hvert av alternativene regnes sammen slik at nytte divideres med kostnad for hvert av alternativene.

Det viser seg da at vi får følgende nyttekostnadsbrøker for de ulike alternativene:

Alternativ 1: 0,98

Alternativ 2: 0,99

Alternativ 3: 0,95

Alternativ 4: 0,73

De tre første alternativene er ganske like med hensyn til lønnsomhet. Siden kostnadsforskjellen mellom alternativene 1 og 2 også er liten, anser vi alternativ 2 som mest interessant av disse to. Små endringer i tallene kan imidlertid fort endre dette.

Ingen av av alternativene har lønnsomhet større enn 1, men alternativ 2 ligger svært nært opptil. Alternativ 3 er imidlertid mest følsomt for ikke tallfestede gevinster. Dersom disse tillegges vekt, betyr det at alternativ 3 kan være lønnsomt.

Generelt vil optimisme med hensyn til usikre faktorer tale for alternativ 3, mens forsiktighet taler for alternativ 2. Det er gjennomført en følsomhetsanalyse der reduserte «uværsanløp» og øking i stortråleranløp varieres med ± 40 prosent i forhold til opprinnlig anslag. Alternativene 2 og 3 vil da kunne oppnå en nyttekostnadsbrøk over 1 (kriteriet for lønnsomhet). Flere sparte uværsanløp taler for alternativ 2. Flere stortråleranløp taler for alternativ 3.